

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 3178/25
24.7.2025 године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Татјане Лемајић, председника већа, Марије Бошковић и Слободана Керановића, чланова већа, у парници тужиоца - противтуженог АА из ..., чији је пуномоћник Мирослав Рњаковић, адвокат из Београда, ул.Десанке Максимовић бр.21/5, против тужене-противтужиље “Addico Bank a.d., Београд, са седиштем у Београду, Булевар Милутина Миланковића бр.7в, чији је пуномоћник Јелена Јовићевић, адвокат из Београда, ул.Дечанска бр.23, ради утврђења, одлучујући о жалби тужене-противтужиље изјављене против пресуде Вишег суда у Београду П 2209/24 од 9.5.2025.године, у седници већа одржаној дана 24.7.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПОТВРЂУЈЕ СЕ пресуда Вишег суда у Београду П 2209/24 од 9.5.2025.године, у ставу првом и другом изреке, а жалба тужене-противтужиље **ОДБИЈА**, као неоснована.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ решење о трошковима поступка садржано у ставу трећем изреке пресуде Вишег суда у Београду П 2209/24 од 9.5.2025.године, тако што се **ОБАВЕЗУЈЕ** тужена-противтужиља да тужиоцу-противтуженом на име накнаде трошкова поступка исплати износ од 410.177,00 динара у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде.

ОДБИЈА СЕ захтев тужене-противтужиље за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 2209/24 од 09.5.2025.године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца-противтуженог, па је утврђено да је ништава и да не производи правно дејство валутна клаузула (у CHF) уговорена у члану 1 став 1 и 2, члану 4 став 1 и 2 и члану 4 став 7 Уговора о стамбеном кредиту број ..., закљученом дана 14.11.2007.године између тужиоца-противтуженог АА и “Нуро Алпе Адриа Банк” а.д., Београд, чији је правни следбеник тужена-противтужиља “Addico Bank a.d., Београд. Ставом другим изреке, одбачена је противтужба као недозовљена. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена-противтужиља да тужиоцу-противтуженом

на име накнаде трошкова поступка исплати износ од 772.177,00 динара. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужилац да судском вештаку Јованки Косановић исплати на име трошкова вештачења износ од 19.000,00 динара.

Против наведене пресуде жалбу је благовремено изјавила тужена-противтужила побијајући је у ставу првом, другом и трећем изреке због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и због погрешне примене материјалног права. Трошкове другостепеног поступка опредељено је тражила.

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу одредбе члана 386 и 402 Закона о парничном поступку - ЗПП ("Службени гласник РС", бр. 72/2011, 49/2013 – одлука УС, 74/2013 – одлука УС, 55/2014, 87/2018 и 18/2020 и 10/2023), Апелациони суд у Београду је нашао да је жалба тужене-противтужиле делимично основана.

У првостепеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 1, 2, 3, 5, 7 и 9 Закона о парничном поступку на које повреде другостепени суд пази по службеној дужности.

Према чињеничном утврђењу у првостепеном поступку тужилац-противтужени и правни претходник тужене-противтужиле, 14.11.2007.године закључили су Уговор о стамбеном кредиту број ... Чланом 1 став 1 банка се обавезала да тужиоцу-противтуженом стави на располагање дугорочан кредит у износу од 164.800,00 CHF у динарској противвредности по средњем курсу НБС за девизе важећим на дан пуштања кредита у течај. Чланом 1 ставом 2. констатовано је да ће се за обрачун вредности дуга користити валутна клаузула, тако што се износ дуга на дан закључења уговора утврђује у швајцарским францима, а прерачунава у динаре по средњем курсу НБС на дан пуштања кредита у течај, односно прерачунава се у динаре по средњем курсу НБС на дан отплате сваког анuitета и свих других дуговања тужиоца. У одредбама члана 4 став 1 и 2 уговора, предвиђено је да ће се и камата коју банка наплаћује од корисника одређивати у односу на валуту CHF, по стопи која износи шестомесечни либор за CHF и усклађивати са променама либора за наведену валуту. Први анuitет по уговору доспео је за плаћање дана 31.01.2008.године, а последњи дана 31.12.2037.године.

Према налазу и мишљењу судског вештака произилази да је од дана закључења уговора дошло до вишеструког увећања курса CHF према курсу еура. Стопа апresiasiје курса CHF према курсу еура у периоду од дана закључења уговора, па до дана утужења (од 14.11.2007.године до 16.11.2016.године), била је 53,20%, стопа апresiasiје курса CHF према курсу РСД у периоду од дана закључења уговора до дана утужења била је 118,62%. Стопа депresiasiје курса РСД према курсу еура у периоду од дана закључења уговора до дана утужења била је 34,01%. У време закључења уговора на дан 14.11.2007.године износу одобреног кредита од 164.800,00 CHF одговарала је противвредност од 7.792.238,00 динара, односно 100.115,36 еура. На дан утужења 16.11.2016.године, преостала главница дуга по уговору износила је 37.369,51 CHF, односно 4.286.600,44 динара или 34.778,51 еуро.

Тужилац-противтужени приликом закључења уговора није добио писано обавештење о могућим ризицима код уговарања валутне клаузуле на наведени начин,

нити је усмено детаљније обавештен о условима кредита и ризицима задуживања у валути CHF. Тужена-противтужиља није доказала да је средства за финансирање конкретног уговора прибавила посредством сопственог задужења на међународном тржишту у валути CHF.

Полазећи од овако потпуно и правилно утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је правилном применом одредби материјалног права садржаног у члану 15, 47, 103, 105, 100 Закона о облигационим односима, те одредбе члана 29 Закона о заштити потрошача (“Службени гласник РС”, бр.79/2005), правилно закључио да се валутна клаузула може правно ваљано уговорити у циљу очувања једнаке вредности узајамног давања – тржишне вредности динарског износа пласираних и враћених кредитних средстава која се утврђује индексирањем у одређеној валути, међутим ништава је одредба уговора о кредиту о индексирању динарског дуга применом курса CHF која није била утемељена у поузданом писаном доказу, да је банка пласирана динарска средства прибавила посредством сопственог задужења у тој валути и да је пре закључења уговора кориснику кредита доставила потпуну писану информацију о свим пословним ризицима и економско-финансијским последицама које ће настати применом такве клаузуле.

По правилном закључку првостепеног суда тужена-противтужиља није доказала да је средства за финансирање конкретног уговора придобила посредством сопственог задужења у валути CHF и да је приликом закључења предметног уговора кориснику кредита, односно тужиоцу-противтуженом, доставила потпуну писану информацију о свим пословним ризицима и економско-финансијским последицама које ће настати применом такве клаузуле, што су услови које је потребно да буду кумулативно испуњени да би оваква одредба уговора могла бити дозвољена. Даље, како то правилно закључује првостепени суд, у конкретном случају није испоштовано право тужиоца-противтуженог на информисаност предвиђено одредбама тада важећег Закона о заштити потрошача, чијим одредбама је разрађен принцип поштеност промета у облигационим односима потрошача, односно корисника услуга, и продавца, односно даваоца услуга. Дужност банке је била да корисника кредита информише о могућим променама курса и ризицима својственим склапању уговора о кредиту у иностраној валути, достављањем писаног обавештења, а што је у конкретном случају изостало, то су ништаве одредбе уговора о кредиту о индексирању динарској друга применом курса CHF.

Супротно жалбеним наводима тужене-противтужиље, правилно је првостепени суд закључио, а полазећи од одредбе члана 197 став 2 Закона о парничном поступку, да тужилац-противтужени може више тужбених захтева у међусобној вези да истакне у једној тужби, на начин да суд усвоји следећи од тих захтева ако нађе да претходни није основан. Захтев за раскид уговора због промењених околности везано за уговорену валутну клаузулу и за ништавост одредбе уговора којим је она предвиђена, били су у међусобној вези на основу истих чињеница на којима су засновани, а разликовала их је правна последица која је услед тога наступила и тужилац-противтужени могао их је поставити у оваквом односу.

Према образложењу побијане пресуде, тужена-противтужиља дана 06.12.2024. године поднела је противтужбу, којом је тражила да суд пресудом утврди услове

уговора којим би се извршила његова конверзија, с предлогом да се усвоји противтужбени захтев и утврди да уговор о стамбеном кредиту бр. ... закључен 14.11.2007. године између тужиоца-противтуженог и правног претходника тужене-противтужиле, у смислу стварне воље уговорних страна, представља кредит чија је вредност 100.115,36 евра, који износ је тужена-противтужила у име тужиоца-противтуженог ставила на располагање у динарској противвредности ради плаћања купопродајне цене непокретности, те да се као мера очувања вредности новца установи клаузула у валути еур и то почев од 14.11.2007. године као дана закључења уговора о стамбеном кредиту па за убудуће и да се утврди да се након извршене конверзије на износ дуга индексираног у валути еур плаћа камата по променљивој номиналној каматној стопи која се састоји од референтне каматне стопе тромесечни еурибор (променљив део) + 3,8% марже (фиксни део) на годишњем нивоу уз усклађивање каматне стопе са висином тромесечног еурибора на дан 31.03, 30.06, 30.09. и 31.12, а који износ дуга добијен конверзијом ће се отплаћивати у месечним ануитетима у динарској противвредности по званичном средњем курсу НБС важећем на дан уплате ануитета према плану отплате.

Одлучујући о овако постављеном противтужбеном захтеву тужене-противтужиле, првостепени суд је закључио да је исти недозвољен. Утврђењем ништавости предметних одредби уговора у делу у коме су се односиле на валутну клаузулу постиже се ефекат конверзије. Тужена нема правни интерес за подношење противтужбе, имајући у виду да је и противтужба утврђујућег карактера, а не преображајна, а да се код утврђујуће тужбе правни интерес не претпоставља. Тужена-противтужила противтужбом тражи да се утврди одређена садржина уговора између странака, што такође није дозвољено, јер се односи на утврђивање чињеница. У сваком случају, након доношења одлуке о ништавости наведених одредаба, тужена-противтужила ће бити у обавези да даље обавезе по уговору обрачунава без њихове примене, примењујући услове који су важили за уговоре о стамбеним кредитима банке – правног претходника тужене у време када је био закључен предметни уговор, али да је валутна клаузула била изражена у еур. За износ који је тужилац већ уплатио по уговору, правне последице ништавости ће се отклонити ретроактивно ако тужилац-противтужени то буде иницирао чиме ће се постићи у потпуности ефекат конверзије а на основу одлуке о ништавости, те је сходно томе, применом одредбе члана 294 став 1 тачка 6 Закона о парничном поступку, противтужба одбачена.

По ставу Апелационог суда у Београду, све важне чињенице за доношење одлуке првостепени суд је потпуно и поуздано утврдио доказима које је правилно ценио, у смислу члана 8 Закона о парничном поступку, а жалбом тужене-противтужиле чињенично стање није ни доведено у сумњу. С тим у вези, овај суд, као другостепени, налази да је првостепени суд правилно оценио изведене доказе појединачно и у међусобној вези, затим, на основу резултата целокупног поступка, дао је јасне разлоге које чињенице сматра доказаним, па Апелациони суд у Београду не налази било какву сумњу у правилност утврђеног чињеничног стања до ког је првостепени суд дошао на основу слободног судијског уверења, савесном и брижљивом оценом изведених доказа.

Неосновано се жалбеним наводима тужене-противтужиле указује на погрешну примену материјалног права, односно да валутна клаузула не може бити ништава, пошто је дозвољена и у складу са свим материјално-правним прописима, посебно са

аспекта информисаности корисника и девизног порекла средстава пласираним у динарима са CHF валутном клаузулом.

Одредбом члана 34 став 8 Закона о девизном пословању, важећем на дан закључења предметног уговора (“Службени гласник РС” бр. 6/2006, са каснијим изменама и допунама), прописано је да је дозвољено уговарање у девизама у Републици Србији, с тим што се плаћање и наплаћивање по тим уговорима врши у динарима. Чланом 2 тачка 24 истог закона прописано је да је валутна клаузула уговарање вредности обавезе у девизама у Републици Србији (валута обавезе), с тим што се плаћање и наплаћивање врши у динарима (валута исплате). Одредбом члана 395 Закона о облигационим односима прописано је да ако новчана обавеза гласи на плаћање у некој страниој валути или злату, њено испуњење се може захтевати у домаћем новцу према курсу који је важио у тренутку испуњења обавезе. Из наведених законских одредби произилази да је уговарање валутне клаузуле дозвољено, да иста има за циљ очување реалне вредности динарског износа кредита од умањења у односу на тржишни курс одређене стране валуте на дан плаћања. Валутна клаузула се може правно ваљано уговорити у циљу очувања једнакости узајамних давања – тржишне вредности динарског износа пласираних и враћених кредитних средстава које се утврђују индексирањем курса стране валуте. Основна функција валутне клаузуле се исказује у очувању еквивалентности узајамних давања – једнакој тржишној вредности пласираних кредитних средстава у односу на враћени износ динарског дуга. Валутна клаузула није и не може да буде правни основ богаћења даваоца кредита на терет корисника кредита, стицањем несразмерне имовинске користи. Међутим, ништава је одредба уговора о кредиту о индексирању динарског дуга применом курса CHF која није утемељена у поузданом писаном доказу да је банка пласирана динарска средства прибавила посредством сопственог задужења у тој валути и да је пре закључења уговора корисника кредита потпуно информисала о свим пословним ризицима и економско-финансијским последицама које ће настати применом такве клаузуле, а како је то правилно закључио првостепени суд, супротно жалбеним наводима тужене-противтужиле. У складу са одредбама члана 12, 13, 14, 15 и 16 Закона о облигационим односима, банка је дужна да корисника кредита писано упозори на могућност раста курса CHF који је она, као финансијска организација, могла и морала да предвиди и да о томе упозори корисника кредита пре закључења уговора, супротно жалбеним наводима тужене-противтужиле. Обавеза банке да поштено поступи и упозори корисника кредита на стварни ризик и економске последице које таква клаузула производи произилази из одредбе члана 3, 11, 17 и 18 Закона о заштити потрошача важећег у време закључења уговора о кредиту. Од закључења уговора о кредиту до подношења тужбе дошло је до енормног раста CHF у односу на валуту EUR и динар. Сходно наведеном, оцена ваљаности одредаба уговора о кредиту индексирањем динарског дуга применом курса CHF, зависи од утврђења да ли је банка пласирана динарска средства прибавила посредством сопственог задужења у тој валути. Такође потребно је да банка докаже да је пре закључења уговора о кредиту, корисника кредита на правно прихватљив начин информисала о свим пословним ризицима и економско-финансијским последицама које могу наступити применом индексирања курса у швајцарским францима, као валутне клаузуле, а која чињеница би указивала на постојање или непостојање ништавости наведене клаузуле. С тим у вези неосновано је жалбено указивање тужене-противтужиле да на страни тужене-противтужиле не може постојати терет доказивања наведених чињеница чиме се заправо указује да је побијана

пресуда захваћена битном повредом одредаба поступка из члана 374 став 1 у вези са чланом 231 Закона о парничном поступку.

Наиме, жалбени наводи којима се указује да у време закључења предметног уговора о стамбеном кредиту, ни једним прописом није била предвиђена обавеза на страни банке да клијента упознаје са последицама до којих долази услед промене курса валуте у којој је кредит индексиран, нису основани. Одредбом члана 3 тачка 3 Закона о заштити потрошача (“Службени гласник РС” број 79/05), важећег у време закључења уговора о стамбеном кредиту између тужиоца-противтуженог и правног претходника тужене-противтужиле, између осталог је прописано да су основна права потрошача у смислу овог закона право на информисаност – располагање чињеницама од значаја за правилан избор и заштита од непоштене огласне поруке или ознаке на производима који могу потрошача да доведу у заблуду. Чланом 11 истог закона било је прописано да приликом куповине производа односно коришћења услуга, потрошач има право да његови економски интереси буду заштићени. Одредбом члана 14 став 1 истог закона било је прописано да потрошач мора бити обавештен о важећој цени производа и услуга а чланом 18 да обавештење о цени из члана 17 овог закона не може довести у заблуду потрошача у погледу висине цене односно створити утисак да је цена нижа него што јесте, да су у цену укључене посебне услуге за које се плаћа посебна цена, да је цена била или да ће бити повећана или снижена за одређено време или за одређени износ. У конкретном случају, тужилац-противтужени и правни претходник тужене-противтужиле закључили су уговор о кредиту који је регулисан одредбом чланова 1065-1068 Закона о облигационим односима а кредит представља производ који нуди банка те се на однос између банке и клијента има применити наведени Закон о заштити потрошача, како је то правилно учинио првостепени суд.

Имајући у виду изнето, спорне одредбе предметног уговора о стамбеном кредиту супротне су основним начелима Закона о облигационим односима и то равноправности (члан 11), савесности и поштења (члан 12), забрана злоупотребе права (члан 13), забране стварања и искоришћавања монополског положаја (члан 14), једнаке вредности узајамног давања (члан 15) те је сходно наведеним одредбама Закона о облигационим односима те одредбама Закона о заштити потрошача важећег у време закључења уговора о кредиту, постојала обавеза банке да поштено поступи и упозори тужиоца-противтуженог као корисника кредита на стварни ризик и економске последице које валутна клаузула производи односно да корисника кредита писано упозори на могућност раста курса CHF с обзиром да је она као финансијска организација могла да предвиди и да о томе упозна корисника кредита овде тужиоца-противтуженог пре закључења уговора што је у конкретном случају изостало а што за последицу има ништавост предметних одредби уговора о валутној клаузули.

Неосновано се жалбеним наводима тужене-противтужиле указује да је у конкретном случају у свему поступано у складу са важећим прописима односно одлуком Народне банке Србије о јединственом начину обрачуна и исказивања ефективне каматне стопе на кредите и депозите те да је обрасце дефинисане од стране НБС у упуству за примену те одлуке испунила на начин предвиђеним упутством и уручила тужиоцу уз уговор како је то нормирано напред означеним подзаконским актом, не утиче на правилност побијане одлуке, с обзиром да је првостепени суд крећући се у оквирима постављеног тужбеног захтева одлучивао о пуноважности

валутне клаузуле а не о пуноважности одредби уговора о кредиту које се односе на уговорене каматне стопе.

Правилно је првостепени суд одбацио противтужбу тужене-противтужиље као недозвољену супротно жалбеним наводима којима се указује да када је првостепени суд утврдио делимичну ништавост наведених одредби уговора чиме је предметни уговор лишио битних елемената на основу којих се обрачунава обавеза тужиоца-противтуженог то је неопходно да се сагласно одредби члана 106 Закона о облигационим односима изврши делимична конверзију предметног уговора доношењем деклаторне-утврђујуће пресуде којом се дефинише нов правни посао односно да је првостепени суд био дужан да усвоји противтужбени захтев тужене-противтужујиље и изврши конверзију предметног уговора о стамбеном кредиту из дуга индексираниог у валути CHF у дуг индексиран у валути EUR а на начин како је то предложено противтужбеним захтевом.

Начело аутономије воља покламовано је у члану 10 Закона о облигационим односима а конкретизовано је кроз одредбе члана 26 и 28 истог закона и сагласно одредби наведеног члана 26 уговор је закључен када су се уговорне стране сагласиле о битним састојцима уговора. Одредбом члана 148 став 1 тачка 2 истог закона прописано је да уговор ствара права и обавезе за уговорне стране а ставом другим исте одредбе, уговор има дејство и за универзалне правне следбенике уговорних страна, изузев ако шта друго уговорено или шта друго произилази из природе самога уговора. Значи саме уговорне стране или њихови универзални сукцесори могу мењати поједине одредбе уговора и сагласношћу воља успоставити нове обавезе и права, мењати постојеће обавезе, одрицати се од истих, уговарати нове рокове за испуњење обавеза, регулисати уговорни однос на нов начин узајамним попуштањем или слично. Одредба члана 106 Закона о облигационим односима предвиђа да уколико ништав уговор испуњава услове пуноважности неког другог уговора тај други уговор ће важити међу уговарачима ако би то било сагласно циљу који су уговарачи имали у виду, наравно, уз испуњеност и других законских услова. Конверзија у ширем смислу је претварање једног правног стања у друго правно стање а у ужем смислу, конверзија је претварање ништавог правног посла у пуноважан правни посао. Може се конвертовати само ништав правни посао који не може постати пуноважан, уколико из воље страна произлази да су испуњени услови за настанак и пуноважност другог правног посла. Међутим, предметни уговор о кредиту производи правно дејство и након утврђења ништавости клаузуле о индексацији дуга применом курса CHF с обзиром да сагласно члану 105 став 1 Закона о облигационим односима, ништавост одредбе члана 1 став 1 и 2, члана 4 став 1 и 2 и члана 4 став 7 Уговора о стамбеном кредиту број ..., закљученим дана 14.11.2007.године између тужиоца-противтуженог као корисника кредита и “Нуро Адрија Адриа Банк” а.д., Београд, чији је правни следбеник тужена-противтужиља, не повлачи ништавост и самог уговора, с обзиром да предметни уговор може опстати и без ништавих одредби јер исте нису биле ни услов уговора ни одлучујућа побуда због којих је уговор закључен. У том случају, уговор ће се извршити конверзијом уз очување једнакости узајамних давања - тржишне вредности датог кредита утврђене на основу курса евра на дан закључења уговора и исплату камате у висини одређеној уговорима о кредиту исте врсте и трајања, закљученим са валутном клаузулом у еврима између истог даваоца кредита односно тужене-противтужиље и других корисника кредита чије се дуговање утврђује применом курса евра.

Апелациони суд је ценио и остале наводе жалбе тужене-противтужиље, али је нашао да нису од утицаја на доношење другачије одлуке, па их није посебно образлагао, сагласно одредби члана 396 став 1 и 2 Закона о парничном поступку.

Преиначено је решење о трошковима парничног поступка садржано у ставу трећем изреке побијане пресуде с обзиром да је донето неправилном применом материјалног права. Тужиоцу-противтуженом сагласно одредби члана 150, 153, 154 и 163 Закона о парничном поступку припадају трошкови само за радње које су биле нужне и оправдане за вођење поступка али само за радње које су предузете од стране пуномоћника из реда адвоката након што је извршио преиначење тужбе дана 20.5.2020.године истицањем евентуалног захтева за утврђење ништавости предметних одредби уговора о кредиту у погледу ког захтева је успео у овом спору а на шта основано жалба тужене-противтужиље указује имајући у виду да са примарним захтевом није успео у спору. Имајући у виду изнето, досуђени трошкови обухватају издатке тужиоца-противтуженог на име ангажовања пуномоћника - адвоката и то за састав поднеска од 20.5.2020.године у износу од 45.000,00 динара, за приступ на четири одржана рочишта у износу од по 49.000,00 динара, за приступ на три неодржана рочишта у износу од по 27.000,00 динара, трошкове вештачења у износу 34.000,00 динара као и на име судске таксе на пресуду у износу од 88.177,00 динара што све укупно износи 410.177,00 динара, сходно важећој Адвокатској и Таксеној тарифи у време пресуђења.

Из изложених разлога, Апелациони суд у Београду је применом члана 390 и 401 тачка 2 Закона о парничном поступку донео одлуку као у ставу првом изреке а на основу члана 401 тачка 3 истог закона као у ставу другом изреке ове пресуде.

Туженој-противтужиљи нису признати трошкови другостепеног поступка, с обзиром да је са жалбом успела само у незнатном делу трошкова поступка, па је на основу одредбе члана 165 став 1 у вези са чланом 153 Закона о парничном поступку одлучено као у ставу трећем изреке ове пресуде

**Председник већа-судија
Татјана Лемајић,с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић**